

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Annotation: EHRM 2007-04-03

Groothuis, M.M.

Citation

Groothuis, M. M. (2007). Annotation: EHRM 2007-04-03. *Njcm-Bulletin*, 7, 1012-1021.
Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/13557>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/13557>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

PRIVACY VAN DE WERKNEMER EN INTERNET

- Europees hof voor de rechten van de mens 3 april 2007
Copland t. Verenigd Koninkrijk (appl. no. 62617/00) *

Met noot van Marga Groothuis **

De klacht in deze zaak heeft betrekking op het monitoren van het Internet- email- en telefoonverkeer op de werkplek. Een van staatswege bestuurde onderwijsinstelling verzamelde en analyseerde zogenoemde verkeersgegevens van een van zijn werknemers: gegevens waaruit kon worden afgeleid welke websites zij vanuit haar werkplek bezocht, met wie zij mailde, met welke telefoonnummers zij belde, alsmede de data, tijdstippen en duur van dit communicatiegebruik. De werknemer diende een klacht in op grond van artikel 8 EVRM (respect voor het privé-leven). Het Hof oordeelde dat, nu er geen nationaal recht was dat het monitoren reguleerde, de inbreuk niet bij de wet voorzien was en artikel 8 EVRM was geschonden.

FEITEN

Mevrouw Copland was werkzaam bij het Carmarthenshire College, een onderwijsinstelling die van staatswege werd bestuurd. In 1995 werd ze de persoonlijk assistent van het hoofd van de instelling en vanaf eind 1995 werd van haar verwacht dat ze nauw ging samenwerken met het plaatsvervangend hoofd. In 1998 bezocht zij samen met een directeur van het mannelijke geslacht een van de campus van het college. Kort daarna vernam zij dat het plaatsvervangend hoofd contact had gezocht met die campus om te informeren naar haar bezoek. Zij begreep dat hij een ongepaste relatie tussen haar en de directeur suggereerde.

In de periode dat klagster werkzaam was voor het College werden haar internet- en e-mailgebruik systematisch gevolgd in opdracht van het plaatsvervangend hoofd. De Britse regering heeft aangegeven dat het ging om het analyseren van bezochte websites en de data en duur daarvan gedurende twee maanden. Volgens klagster heeft dit monitoren gedurende een veel langere periode plaatsgevonden. Ook het telefoonverkeer van mevrouw Copland werd gevolgd: het ging hierbij om het analyseren van de telefoonrekeningen van het college, waarop telefoonnummers, data en tijdstippen van de gevoerde telefoongesprekken stonden vermeld, evenals de duur en kosten daarvan. Volgens de regering vond het monitoren van het telefoonverkeer plaats gedurende enkele maanden, volgens klagster gedurende achttien maanden. De regering heeft aangevoerd dat het monitoren plaatsvond om vast te stellen of mevrouw Copland excessief gebruik maakte van de collegefaciliteiten voor persoonlijke doelen.

In november 1999 werd klagster zich ervan bewust dat er onderzoek werd gedaan naar haar e-mailgebruik op het werk toen het College contact legde met haar stiefdochter en informatie vroeg over e-mails die zij naar het college had gestuurd. Die maand berichtte het hoofd van het college aan klagster dat, terwijl alle e-mailverkeer werd gevolgd, de computer-

- Samenstelling Hof: Vierde kamer: Casadevall (President), Bratza, Bonello, Maruste, Pavlovski, Garlicki, Borrego Borrego.
- Mr. M.M. Groothuis is universitair docent bij de afdeling Staats- en bestuursrecht van de Universiteit Leiden.

RAAD VAN EUROPA

afdeling van het college onderzoek deed naar alleen haar e-mails, op verzoek van het plaatsvervangend hoofd.

Ten tijde van deze zaak had het College geen beleid betreffende het monitoren van internet-, e-mail en telefoonverkeer. Ook was er naar Engels recht geen algemeen recht op respect voor het privé-leven. In mei 2000 diende mevrouw Copland een klacht in bij het Europees Hof voor de Rechten van de Mens.

UITSPRAAK

(..)

THE LAW

I. ALLEGED VIOLATION OF ARTICLE 8 OF THE CONVENTION

29. The applicant alleged that the monitoring activity that took place amounted to an interference with her right to respect for private life and correspondence under Article 8, which reads as follows:

“1. Everyone has the right to respect for his private and family life, his home and his correspondence.

2. There shall be no interference by a public authority with the exercise of this right except such as is in accordance with the law and is necessary in a democratic society in the interests of national security, public safety or the economic well-being of the country, for the prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals, or for the protection of the rights and freedoms of others.”

30. The Government contested that argument.

A. The parties' submissions

(..)

B. The Court's assessment

39. The Court notes the Government's acceptance that the College is a public body for whose acts it is responsible for the purposes of the Convention. Thus, it considers that in the present case the question to be analysed under Article 8 relates to the negative obligation on the State not to interfere with the private life and correspondence of the applicant and that no separate issue arises in relation to home or family life.

40. The Court further observes that the parties disagree as to the nature of this monitoring and the period of time over which it took place. However, the Court does not consider it necessary to enter into this dispute as an issue arises under Article 8 even on the facts as admitted by the Government.

1. Scope of private life

41. According to the Court's case-law, telephone calls from business premises are *prima facie* covered by the notions of “private life” and “correspondence” for the purposes of Article 8 § 1 (see *Halford*, cited

above, § 44 and *Amann v. Switzerland* [GC], no. 27798/95, § 43, ECHR 2000-II). It follows logically that e-mails sent from work should be similarly protected under Article 8, as should information derived from the monitoring of personal internet usage.

42. The applicant in the present case had been given no warning that her calls would be liable to monitoring, therefore she had a reasonable expectation as to the privacy of calls made from her work telephone (see *Halford*, § 45). The same expectation should apply in relation to the applicant's e-mail and internet usage.

2. Whether there was any interference with the rights guaranteed under Article 8.

43. The Court recalls that the use of information relating to the date and length of telephone conversations and in particular the numbers dialled can give rise to an issue under Article 8 as such information constitutes an "integral element of the communications made by telephone" (see *Malone v. the United Kingdom*, judgment of 2 August 1984, Series A no. 82, § 84). The mere fact that these data may have been legitimately obtained by the College, in the form of telephone bills, is no bar to finding an interference with rights guaranteed under Article 8 (*ibid*). Moreover, storing of personal data relating to the private life of an individual also falls within the application of Article 8 § 1 (see *Amann*, cited above, § 65). Thus, it is irrelevant that the data held by the college were not disclosed or used against the applicant in disciplinary or other proceedings.

44. Accordingly, the Court considers that the collection and storage of personal information relating to the applicant's telephone, as well as to her e-mail and internet usage, without her knowledge, amounted to an interference with her right to respect for her private life and correspondence within the meaning of Article 8.

3. Whether the interference was "in accordance with the law"

45. The Court recalls that it is well established in the case-law that the term "in accordance with the law" implies – and this follows from the object and purpose of Article 8 – that there must be a measure of legal protection in domestic law against arbitrary interferences by public authorities with the rights safeguarded by Article 8 § 1. This is all the more so in areas such as the monitoring in question, in view of the lack of public scrutiny and the risk of misuse of power (see *Halford*, cited above, § 49).

46. This expression not only requires compliance with domestic law, but also relates to the quality of that law, requiring it to be compatible with the rule of law (see, *inter alia*, *Khan v. the United Kingdom*, judgment of 12 May 2000, *Reports of Judgments and Decisions* 2000-V, § 26; *P.G. and J.H. v. the United Kingdom*, cited above, § 44). In order to fulfil the requirement of foreseeability, the law must be sufficiently clear in its terms to give individuals an adequate indication as to the circumstances in which and the conditions on which the authorities are empowered to resort to any such measures (see *Halford*, cited above, § 49 and *Malone*, cited above, § 67).

47. The Court is not convinced by the Government's submission that the College was authorised under its statutory powers to do "anything necessary or expedient" for the purposes of providing higher and further education, and finds the argument unpersuasive. Moreover, the Government do not seek to argue that any provisions existed at the relevant time, either in general domestic law or in the governing instruments of the College, regulating the circumstances in which employers could monitor the use of telephone, e-mail and the internet by employees. Furthermore, it is clear that the Telecommunications (Lawful Business Practice) Regulations 2000 (adopted under the Regulation of Investigatory Powers Act 2000) which make such provision were not in force at the relevant time.

RAAD VAN EUROPA

48. Accordingly, as there was no domestic law regulating monitoring at the relevant time, the interference in this case was not “in accordance with the law” as required by Article 8 § 2 of the Convention. The Court would not exclude that the monitoring of an employee’s use of a telephone, e-mail or internet at the place of work may be considered “necessary in a democratic society” in certain situations in pursuit of a legitimate aim. However, having regard to its above conclusion, it is not necessary to pronounce on that matter in the instant case.

49. There has therefore been a violation of Article 8 in this regard.

(..)

FOR THESE REASONS, THE COURT UNANIMOUSLY

1. *Holds* that there has been a violation of Article 8 of the Convention;

2. *Holds* that it is not necessary to examine the case under Article 13 of the Convention.

3. *Holds*

(a) that the respondent State is to pay the applicant, within three months from the date on which the judgment becomes final in accordance with Article 44 § 2 of the Convention, the following amounts, to be converted into pounds sterling at the rate applicable at the time of settlement:

(i) EUR 3,000 (three thousand euros) in respect of non-pecuniary damage;

(ii) EUR 6,000 (six thousand euros) in respect of costs and expenses;

(iii) any tax that may be chargeable on the above amounts;

(b) that from the expiry of the above-mentioned three months until settlement simple interest shall be payable on the above amount at a rate equal to the marginal lending rate of the European Central Bank during the default period plus three percentage points;

4. *Dismisses* the remainder of the applicant’s claim for just satisfaction.’

NOOT

1. Met het arrest *Copland* heeft het Hof op twee punten een verfijning aangebracht in zijn eerdere jurisprudentie. Ten eerste biedt het arrest een nadere invulling van eerdere jurisprudentie over privacybescherming bij verkeersgegevens – gegevens over communicatie. Ten tweede beoordeelt het Hof de privacybescherming van een werknemer op een digitale werkplek en geeft het daarbij aan hoe de eerdere jurisprudentie over de privacybescherming op de traditionele werkplek (dikwijls: het bureau) moet worden uitgelegd bij een werkplek waar Internet een grote rol speelt. In het onderstaande belicht ik beide aspecten.

2. Verkeersgegevens zijn gegevens die worden verwerkt voor het overbrengen van communicatie over een elektronisch communicatienetwerk of voor de facturering ervan.¹ Het gaat dus

¹ Zie uitgebreid over de betekenis van de term ‘verkeersgegevens’: R. Hes, ‘Verkeersgegevens in nieuwe generaties telecommunicatiesystemen’, in: L.F. Asscher en A.H. Ekker (red.), *Verkeersgegevens. Een juridische en technische inventarisatie*, Amsterdam: Otto Cramwinckel Uitgever 2003, 12-18; Vlg. ook artikel 2, sub b, Richtlijn 2002/58/EG; artikel 1, tweede lid, artikel 2, tweede lid, sub a en artikel 5 Richtlijn 2006/24/EG. Deze Richtlijnen maken een

om gegevens *over* de communicatie. Voorbeelden zijn: wie belt met wie, met welk type toestel en telefoonnummer en gedurende hoeveel minuten, en wie stuurt een e-mail aan wie, met welk internet protocol (IP) adres en via welke internet service provider?² In hoeverre worden verkeersgegevens nu beschermd onder artikel 8 EVRM?

Die vraag was voor de eerste maal aan de orde in de uitspraak van het Hof in de zaak *Malone t. het Verenigd Koninkrijk* (2 augustus 1984, appl. no. 8691/79). Deze zaak betrof een Britse antiquair die werd verdacht van heling en oplichting en wiens telefoon gedurende het opsporingsonderzoek was afgetapt. De antiquair claimde dat het aftappen van zijn telefoon een schending opleverde van art. 8 EVRM. Ook claimde hij dat de Britse autoriteiten gebruik hadden gemaakt van verkeersgegevens ('records of the metering') die door de telefoonmaatschappij waren verzameld. Het betrof een meter die bijhield welke telefoonnummers met het betreffende telefoonapparaat waren gedraaid, alsmede het tijdstip van aanvang en de duur van het telefoongesprek. In de uitspraak van het Hof kwam (voor het eerst) het onderscheid naar voren tussen enerzijds de inhoud van de telefoongesprekken en anderzijds de verkeersgegevens ('records of metering'). Het Hof overwoog over deze verkeersgegevens onder meer (par. 84):

'As the Government rightly suggested, a meter check printer registers information that a supplier of a telephone service may in principle legitimately obtain, notably in order to ensure that the subscriber is correctly charged or to investigate complaints or possible abuses of the service. By its very nature, metering is therefore to be distinguished from interception of communications, which is undesirable and illegitimate in a democratic society unless justified. The Court does not accept, however, that the use of data obtained from metering, whatever the circumstances and purposes, cannot give rise to an issue under Article 8. The records of metering contain information, in particular the numbers dialled, which is an integral element in the communications made by telephone. Consequently, release of that information to the police without the consent of the subscriber also amounts, in the opinion of the Court, to an interference with a right guaranteed by Article 8'.

nader onderscheid tussen verkeers- en locatiegegevens. De eerstgenoemde Richtlijn definieert locatiegegevens als 'gegevens die worden verwerkt in een elektronische-communicatienetwerk waarmee de geografische positie van de eindapparatuur van een gebruiker van een algemeen beschikbaar elektronische-communicatiedienst wordt aangegeven'.

- 2 Deze omschrijving sluit aan bij de definitie van verkeersgegevens in EG Richtlijn 2006/24/EG van het Europees Parlement en de Raad van 15 maart 2006 betreffende de bewaring van gegevens die zijn gegenereerd of verwerkt in verband met het aanbieden van openbaar beschikbare elektronische communicatiediensten of van openbare communicatienetwerken en tot wijziging van Richtlijn 2002/58/EG. Deze Richtlijn, waarvoor op dit moment in (o.a.) Nederland implementatiewetgeving wordt voorbereid, introduceert een verplichting voor telecomproviders om verkeersgegevens bij Internet en telefonie op te slaan ten behoeve van het opsporen en vervolgen van ernstige criminaliteit. Deze Richtlijn zal in deze noot buiten beschouwing worden gelaten. Zie voor een beschouwing over de verhouding van deze Richtlijn tot art. 8 EVRM: M.M. Groothuis, 'De bewaarplicht van verkeersgegevens bij Internet en telefonie en de verhouding tot het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer', *NJCM-Bulletin* 2006, p. 792-811.

In latere jurisprudentie heeft het Hof deze overwegingen herhaald.³

Op grond van deze overwegingen kan men concluderen dat verkeersgegevens deel uitmaken van de telefooncommunicatie: de verkeersgegevens en de inhoud van de communicatie dienen als samenhangende componenten te worden beschouwd die elk onder de reikwijdte van artikel 8, eerste lid, EVRM vallen. Dat wil niet zeggen dat het registreren van verkeersgegevens ('metering') en het onderscheppen van de inhoud aan elkaar gelijk kunnen worden gesteld: het Hof gaf in het hierboven weergegeven citaat immers ook aan dat 'by its very nature, metering is (...) to be distinguished from interception of communications, which is undesirable and illegitimate in a democratic society unless justified'. Het enkele feit dat het Hof dit onderscheid noemt, lijkt te impliceren dat het verschil in aard tussen 'metering' en 'interception' consequenties kan hebben voor de toetsing aan artikel 8, tweede lid EVRM. In casu concludeerde het Hof echter dat er het registreren en afgeven van de verkeersgegevens niet bij wet voorzien was. Aan een oordeel over de proportionaliteit van de inbreuk op de persoonlijke levenssfeer kwam het Hof derhalve niet meer toe. Daardoor bleef onduidelijk of het onderscheid tussen 'metering' en 'interception' in het kader van de proportionaliteitstoets een rol kon spelen, en zo ja, op welke wijze.

3. Sinds de *Malone*-uitspraak in 1984 zijn de communicatievormen ingrijpend veranderd: naast de klassieke brief en de (analoge) telefoon hebben digitale technieken als Internet en e-mail hun intrede gedaan. Met de opkomst van deze digitale communicatievormen is de grens tussen inhoud van de communicatie en verkeersgegevens echter vager geworden: uit verkeersgegevens als het onderwerp ('subject') van een e-mail of het www-adres van een internetpagina kan immers informatie worden afgeleid over de inhoud van de communicatie.⁴ Er was dan ook rechtonzekerheid over de vraag hoe de vroegere jurisprudentie ten aanzien van verkeersgegevens bij telefonie kon worden toegepast op nieuwe, digitale communicatievormen. Met de uitspraak in deze *Copland*-zaak heeft het Hof die rechtonzekerheid gedeeltelijk weggenomen.

4. Een belangrijke passage in dit verband wordt gevormd door de rechtsoverwegingen 43 en 44. In rechtsoverweging 43 haalt het Hof eerst overwegingen uit het *Malone*-arrest aan waarin het aangaf dat het gebruik van informatie betreffende de duur en lengte van telefoongesprekken en de gebelde nummers kan vallen onder de reikwijdte van art. 8, aangezien zulke informatie een integraal element vormt van de telefooncommunicatie. Vervolgens maakt het Hof in rechtsoverweging 44 een verbinding tussen verkeersgegevens bij telefonie enerzijds en verkeersgegevens bij digitale communicatievormen anderzijds: '(T)he the Court considers that the collection and storage of personal information relating to the applicant's telephone, as well as to her e-mail and internet usage, without her knowledge, amounted to an interference with her right to respect for her private life and correspondence within the meaning of Article 8'. Ook verkeersgegevens betreffende e-mail en Internet vallen dus onder de reikwijdte van

3 EHRM 25 september 2001, *P.G. en J.H. t. het Verenigd Koninkrijk*, appl. no. 44787/98 (par. 42); EHRM 30 juli 1998, *Valenzuela Contreras t. Spanje*, appl. no. 27671/95 (par. 47).

4 Zie over het vervagen van dit onderscheid en de technische mogelijkheden om uit digitale verkeersgegevens informatie over de inhoud van de communicatie af te leiden: L. Asscher en A.H. Ekker (red.), *Verkeersgegevens. Een juridische en technische inventarisatie*, Amsterdam: Otto Cramwinckel Uitgever 2003, 15-18.

artikel 8 EVRM.⁵ Het is volgens het Hof niet relevant dat in het onderhavige geval de door het College verzamelde gegevens met betrekking tot het communicatiegebruik niet openbaar zijn gemaakt of tegen klaagster zijn gebruikt. Het is de eerste keer dat het Hof zo duidelijk aangeeft dat het enkele verzamelen van verkeersgegevens betreffende e-mail en Internetgebruik, ook als die verder niet wordt gebruikt of openbaargemaakt, reeds een inbreuk vormt op artikel 8 EVRM.

5. Het Hof stelt vervolgens vast dat de inbreuk op het privé-leven in casu niet 'bij de wet voorzien was', nu er in het Verenigd Koninkrijk in de betreffende periode geen nationaal recht was dat regels stelde met betrekking tot de omstandigheden waaronder werkgevers het telefoon-, e-mail- en internetgebruik van werknemers mochten monitoren. Het Hof is niet overtuigd door het argument van de Britse regering dat het College onder geldend recht geautoriseerd was om alles te doen dat 'noodzakelijk of passend' was om hoger onderwijs aan te bieden. Het Hof merkt op niet uit te sluiten dat het soms met het oog op een legitiem doel 'noodzakelijk in een democratische samenleving' kan zijn om het telefoon-, e-mail- of internetgebruik van een werknemer te monitoren. Gelet echter op de hierboven genoemde conclusie ten aanzien van de eis van voorzienbaarheid is het volgens het Hof in dit geval niet nodig om te bepalen of de inbreuk op het recht op respect voor het privé-leven 'noodzakelijk in de democratische samenleving' is.

In casu ging het om een inbreuk op het privé-leven van een ambtenaar: een persoon die werkzaam was bij een van staatswege bestuurd instelling. Uit de uitspraak kan worden afgeleid dat er in het Verenigd Koninkrijk in de betreffende periode in het geheel geen regelgeving was betreffende eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer op de werkplek: noch voor de publieke sector, noch voor de private sector. Aangenomen mag worden dat, als de zaak betrekking had gehad op het monitoren van een persoon die werkzaam was in de private sector, het Hof, in het kader van overwegingen over de positieve verplichting van de lidstaat om het respect voor het privé-leven van ingezetenen te beschermen, ook had geoordeeld dat de inbreuk op het privé-leven 'niet bij wet voorzien was', nu die regelgeving voor de privé-sector eveneens ontbrak.

6. Uit het oogpunt van de rechtsontwikkeling was het interessanter geweest als het Hof in deze *Copland*-zaak wel was toegekomen aan de proportionaliteitstoets. Dan was er meer duidelijkheid gekomen over de vraag hoe in een concreet geval een belangenafweging kan worden gemaakt tussen enerzijds het belang van werkgevers (in de publieke of private sector)

5 In dit verband kan worden opgemerkt dat er in Nederland discussie is over de vraag of verkeersgegevens, in het bijzonder bij e-mail, onder de reikwijdte van artikel 13 Grondwet (brief-, telefoon-, telegraafgeheim) vallen. Bij de behandeling van het voorstel voor de Wet vorderen gegevens telecommunicatie en samenhangende wetsvoorstellen heeft de regering zich steeds op het standpunt gesteld dat deze vraag negatief moest worden beantwoord, zie o.a. *Kamerstukken I* 2003/04, 28 059, A, p. 9 e.v. Deze interpretatie stuitte op kritiek van Leden van de Eerste Kamer, die weliswaar instemden met het betreffende wetsvoorstel, maar de regering opriepen om spoedig met een voorstel tot wijziging van artikel 13 Grondwet te komen (*Handelingen Eerste Kamer*, 16 maart 2004, EK 21, 21-1030 t/m 21-1037). Een zodanig wetsvoorstel is sindsdien herhaaldelijk aangekondigd (o.a. in *Kamerstukken II* 2005/06, 30 300 VII, nr. 35, p. 2 en in *Kamerstukken II* 2006/07, 27 460, nr. 5, p. 1) maar tot op heden nog niet aan de Tweede Kamer gezonden.

bij het monitoren van het internet- en e-mailgebruik van een of meer werknemers en anderzijds het belang van de betrokken werknemer(s) bij respect voor hun privacy op de werkplek. Die vraag is actueel in alle Europese landen, nu Internet- en emailgebruik op de werkplek steeds vaker voorkomt en werkgevers er in toenemende mate toe overgaan om het Internet- en e-mailgebruik te monitoren, al dan niet met medeweten van de betrokken werknemers.⁶

7. Desalniettemin biedt deze uitspraak toch een verfijning van de eerdere rechtspraak met betrekking tot de persoonlijke levenssfeer op de werkplek. Het Hof trekt de lijnen van zijn eerdere jurisprudentie over privacy op de werkplek – zoals uiteengezet in *Halford t. het Verenigd Koninkrijk*⁷ en *Amann t. Zwitserland*⁸ – door naar de werkplek waarin Internet- en e-mail een centrale rol spelen. Terwijl het Hof in zijn eerdere jurisprudentie al had duidelijk gemaakt dat telefoongesprekken die vanaf de werkplek worden gevoerd *prima facie* onder de reikwijdte van de begrippen ‘privé-leven- en correspondentie’ vallen, overweegt het Hof nu expliciet dat e-mails die vanaf de werkplek worden verzonden in dezelfde mate worden beschermd door artikel 8 EVRM. Deze bescherming geldt ook voor informatie die wordt afgeleid uit het monitoren van Internetgebruik, zo blijkt uit rechtsoverweging 41.

Ook op een tweede punt trekt het Hof de lijn van de eerdere jurisprudentie door naar de digitale werkplek, nl. op het punt van de ‘voorafgaande waarschuwing’. Onder verwijzing naar de *Halford*-uitspraak – waar het Hof overwoog dat een werknemster zonder waarschuwing dat zij werd gemonitord een redelijke verwachting over de privacy van haar telefoongesprekken mocht hebben – volgt uit deze *Copland*-uitspraak dat, indien niet wordt gewaarschuwd voor het monitoren van Internet- en emailgebruik, eenzelfde verwachting mag gelden.⁹ Uit de overwegingen van het Hof kan niet worden afgeleid dat, als de waarschuwing wel wordt gegeven, artikel 8 EVRM niet van toepassing zou zijn. Uit rechtsoverweging 41 volgt immers dat e-mail en internetgebruik op de werkplek, net als telefoonverkeer, onder de begrippen ‘private life’ en ‘private correspondence’ als bedoeld in artikel 8, eerste lid, vallen.

Ten slotte vormt deze uitspraak een indicatie dat het Hof niet snel aanneemt dat het monitoren van Internet- en emailgebruik bij de wet voorzien is. Dat is niet alleen van belang voor Groot-Brittannië, maar ook voor andere Verdragspartijen bij het EVRM. Zo rijst naar aanleiding van deze uitspraak onder meer de vraag welke betekenis het Hof bij een vergelijkbaar feitencomplex in Nederland zou toekennen aan artikel 8 onder f van de Wet bescherming

6 Zie over het digitaal monitoren van werknemers o.a.: J.H.J. Versteegge, *Goed werken in netwerken, Regels voor controle op e-mail en internetgebruik van werknemers*, Achtergrondstudies en Verkenningen 21, College bescherming persoonsgegevens, Den Haag, april 2002; H.H. de Vries, ‘Privacybescherming op de werkplek’, in: J.M.A. Berkvens en J.E.J. Prins, *Privacyregulering in theorie en praktijk*, Kluwer: Deventer 2007, 196-200; S. Nouwt et al (eds.), *Reasonable Expectations of Privacy?*, The Hague: Asser Press 2005, p. 323-357.

7 EHRM 25 juni 1997, *Halford t. het Verenigd Koninkrijk*, Reports of Judgments and Decisions 1997-III; m.nt. C.W. Wouters, ‘De niet-bevorderde, getapte agente’, *NJCM-Bulletin* 1997, p. 1077-1087.

8 EHRM 16 februari 2000, *Amann t. Zwitserland*, appl. no. 27798/95, ECHR 2000-II.

9 In dit verband kan ook worden verwezen naar de – kort na de *Copland*-uitspraak gepubliceerde – uitspraak van het Hof in de zaak *Peov t. Bulgarije* van 26 juli 2007 (appl. no. 64209/01), waarin het Hof oordeelde dat art. 8 EVRM was geschonden wegens het doorzoeken van het bureau van een werknemer bij het Openbaar Ministerie waarin deze naast werkgerelateerde documenten ook privé zaken bewaarde. Hoewel die uitspraak niet het doorzoeken van een computer betrof, geeft deze uitspraak van het Hof toch aan dat het Hof bij de toetsing aan artikel 8 EVRM meeweegt in hoeverre een werkplek ook persoonlijke elementen bevat.

persoonsgegevens (Wbp). Uit die bepaling (die dient te worden gelezen in samenhang met de artikelen 7 en 9 Wbp) volgt dat persoonsgegevens mogen worden verwerkt indien 'de gegevensverwerking noodzakelijk is voor de behartiging van het gerechtvaardigde belang van de verantwoordelijke of van een derde aan wie de gegevens worden verstrekt, tenzij het belang of de fundamentele rechten en vrijheden van de betrokkene, in het bijzonder het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer, prevaleert'. Men kan betogen dat de Nederlandse wetgeving – anders dan de Britse wetgeving ten tijde van de *Copland*-zaak – hiermee wel een norm biedt voor het verwerken van persoonsgegevens door de werkgever (in zijn hoedanigheid als verantwoordelijke in de zin van artikel 1, sub d, Wbp).¹⁰ Afgewacht moet worden of het Hof in een toekomstige, met *Copland* vergelijkbare, zaak tegen Nederland zal oordelen dat aan de eis van voorzienbaarheid als bedoeld in artikel 8 EVRM is voldaan en welke invulling het Hof – in het licht van de omstandigheden van het geval – dan zal geven aan de proportionaliteitstoets. Met de *Copland*-uitspraak heeft het Hof in elk geval een waarschuwing aan monitorende werkgevers afgegeven.

10 Naast artikel 8, aanhef en sub f, Wbp kunnen ook andere wettelijke bepalingen van toepassing zijn. Voor een uitgebreide analyse van het Nederlandse wettelijk kader ten aanzien van eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer op de werkplek wordt verwezen naar: H.H. de Vries, 'Privacybescherming op de werkplek', in: J.M.A. Berkvens en J.E.J. Prins, *Privacyregulering in theorie en praktijk*, Kluwer: Deventer 2007, p. 185-201.